

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Wasze pismo z dnia:
23.02.2022

Wasz znak:
SPS-WP.020.52.3.2002

Nasz znak:
DP.AS.023.10.2022

Nr pisma:
KW/ 29 /A

Data
14.03.2022

Do druku nr 2024

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS. 175. 18b. 2022

Data wpływu ... 18.03.2022

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W nawiązaniu do pisma z dnia 23 lutego 2022 r. w sprawie przedstawienia opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2024) Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom prosi o przyjęcie poniższego.

W ocenie Centrum wątpliwości budzi projektowany art. 53 § 2a pkt 8 Kodeksu karnego. Jedną z okoliczności obciążających stanowić ma „popęlnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków”. Jak wskazuje projektodawca w uzasadnieniu: „Wprowadzając ustawowe okoliczności łagodzące i obciążające, projekt ma na celu ukierunkowanie sądu na szczególne ich uwzględnienie przy wymiarze kary. Proponowane okoliczności są już obecnie uwzględniane w orzecznictwie, jednakże nadanie im charakteru ustawowego spowoduje konieczność głębszego rozważenia ich wpływu na rozstrzygnięcia i wyjaśnienia tego wpływu w uzasadnieniach wyroków.”.

1) W pierwszej kolejności należy wskazać pewnego rodzaju systemową nieścisłość – projektodawca posługuje się sformułowaniem „stan po spożyciu alkoholu”, podczas gdy art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.) definiuje „stan po użyciu alkoholu” jako zawartość alkoholu we krwi wynoszącą lub prowadzącą do stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Sformułowanie „stan po użyciu alkoholu” w powyższym rozumieniu jest również znamieniem czynów typizowanych przede wszystkim w z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008 z późn. zm), a zatem posłużenie się formą „po spożyciu” w normie Kodeksu karnego powodowałoby również nieścisłość na gruncie tej samej gałęzi prawa. Ponadto, może budzić to istotne wątpliwości co do stanu, w jakim

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.52.3.2002

Data wpływu 18.03.2022

ul. Dereniowa 52/ 54 ♦ 02-776 Warszawa

tel.: (48) (22) 641-15-01, (48) (22) 855 54 58, (48) (22) 855 54 69

fax.: (48) (22) 641-15-65

znajdować ma się sprawca, aby sąd obligatoryjnie zastosował powyższą okoliczność obciążającą. Tym samym rekomendowane byłoby dokonanie zmiany na „stan po użyciu alkoholu”.

2) Powyższe prowadzi również do wniosku, że okoliczność obciążająca polegająca na popełnieniu przestępstwa w stanie po spożyciu (czy też po użyciu) alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków, zachodzi już po użyciu tych substancji w sposób, który kwalifikowany jest zwykle jako znamię wykroczeń, a nie przestępstw (art. 70 § 2, 86 § 2, 87 Kodeksu wykroczeń). Znamieniem przestępstw z kolei ustawodawca czyni stan nietrzeźwości, określony w art. 115 § 16 Kodeksu karnego jako stan, gdy zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość (takie przestępstwo typizuje np. art. 178a Kodeksu karnego).

Tym samym, choć nie jest wykluczone zastosowanie w tym przypadku konstrukcji opartej na stanie po użyciu alkoholu, a nie stanie nietrzeźwości, taka regulacja wydaje się być niespójna z pozostałymi przepisami Kodeksu karnego.

Na marginesie, w celu zobrazowania różnicy między stanem po użyciu alkoholu a stanem nietrzeźwości, warto wskazać objawy występujące na poszczególnych fazach upojenia alkoholowego:

- 0,3–0,5‰ (30–50 mg/dl) – nieznaczne zaburzenia równowagi, euforia, obniżenie krytycyzmu, upośledzenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, zaburzenia widzenia;
- 0,5–0,7‰ (50–70 mg/dl) – zaburzenia sprawności ruchowej (osłabienie refleksu), nadmierna pobudliwość i gadatliwość, obniżenie samokontroli, błędna ocena własnych możliwości;
- 0,7–2,0‰ (70–200 mg/dl) – zaburzenia równowagi, sprawności i koordynacji ruchowej, obniżenie progu bólu, spadek sprawności intelektualnej (błędy w logicznym rozumowaniu, wadliwe wyciąganie wniosków itp.) pogłębiający się w miarę narastania intoksykacji, opóźnienie czasu reakcji, wyraźna drażliwość, zachowania agresywne, pobudzenie seksualne, wzrost ciśnienia tętniczego, tachykardia;
- 2,0–3,0‰ (200–300 mg/dl) – zaburzenia mowy, wyraźne spowolnienie i zaburzenia równowagi (chód na szerokiej podstawie, chwieanie i przewracanie się) wzmożona senność, znacznie obniżona zdolność do kontroli własnych zachowań;
- 3,0–4,0‰ (300–400 mg/dl) – spadek ciśnienia tętniczego, obniżenie temperatury ciała, zanik odruchów fizjologicznych, głębokie zaburzenia świadomości prowadzące do śpiączki;

- >4,0‰ (400 mg/dl) – głęboka śpiączka, zaburzenia czynności ośrodka naczynioruchowego i oddechowego, możliwość porażenia tych ośrodków przez alkohol¹.

3) Należy zwrócić uwagę na relację, w jakiej pozostaje projektowany przepis do art. 31 Kodeksu karnego, co do którego projekt nie przewiduje zmian. Art. 31 § 2 stanowi bowiem, że „Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.”. Z kolei zgodnie z art. 31 § 3, powyższego przepisu nie stosuje się, gdy sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć. Tym samym można uznać, że wobec osoby, która nie z własnej woli wprowadziła się w stan nietrzeźwości lub odurzenia, co spowodowało u niej znaczne ograniczenie możliwości rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i znajdowała się w tym stanie podczas popełnienia przestępstwa, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Jednak projektowany art. 53 § 2a pkt 8 zakłada również popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego niezależne od własnej winy. Jednocześnie projektodawca w uzasadnieniu zdaje się sugerować, że sąd będzie musiał „szczególnie uwzględnić” okoliczności obciążające przy wymiarze kary, a zatem, jak się wydaje, obligatoryjnie wziąć je pod uwagę.

Można zatem uznać, że po wejściu w życie projektu normy Kodeksu będą przeciwstawne, bo jednocześnie będą mogły prowadzić do zaostrzenia wymiaru kary i nadzwyczajnego jej złagodzenia.

Tym samym pozostawienie obu tych norm w powyższej formie powodować może kolizję.

4) Wątpliwości może budzić konstrukcja omawianej okoliczności obciążającej jako czynnika prowadzącego do popełnienia przestępstwa lub istotnie zwiększającego jego skutki. O ile w przypadku przestępstw, których znamieniem jest nietrzeźwość lub użycie środka odurzającego (np. art. 178a Kodeksu karnego, co z kolei w świetle projektowanego art. 53 § 2c budzi wątpliwości pod kątem zbiegu tych przepisów z np. art. 178a przy wysokiej zawartości alkoholu we krwi) czy w konkretnych przypadkach innych przestępstw, o tyle jednak w wielu przypadkach nie będzie możliwe określenie w sposób jednoznaczny, że spożycie alkoholu lub środka odurzającego było przyczyną popełnienia przestępstwa lub istotnie zwiększyło jego skutki. Proponowane rozwiązanie budzi zatem zastrzeżenia z punktu widzenia zasady określoności prawa.

2 stycznia 2017 r.
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
Zastępca Dyrektora Zarządzania
K. Dybowski

¹ A. Jakubczyk, *Wpływ etanolu na ośrodki układu nerwowego*, „Medyczne aspekty uzależnienia od alkoholu”, red. Marcin Wojnar, PARPA 2017

r.pr. Kama Dąbrowska